

Doporučení České společnosti klinické biochemie ke správnému používání metody stanovení okultního krvácení ve stolici

Kolorektální karcinom a jeho screening

Kolorektální karcinom (KRCA) představuje vážné zdravotní riziko pro evropskou populaci, převážně v regionu střední Evropy, kde je druhou nejčastější rakovinou stejně jako druhou nejčastější příčinou úmrtí na rakovinu a evropské statistiky odhadují v roce 2012 počet 447 000 nově diagnostikovaných případů kolorektální rakoviny. Členské státy EU implementují populační programy prevence zhoubných nádorů prsu, děložního hrdla, tlustého střeva a konečníku podle doporučení Rady Evropské unie z 2. 11. 2003.

Populační screening kolorektálního karcinomu v České republice

Populační screening KRCA se provádí v České republice dvoustupňovým programem zahrnujícím test okultního krvácení ve stolici a v případě pozitivnosti testu screeningovou kolonoskopií. V celopopulačním screeningu má význam nejen výtečnost ověřená na principu vědeckých důkazů, ale také cena

a způsob provedení, který musí být pro většinu populace dobře přijatelný.

Screening kolorektálního karcinomu (KRCA) má v ČR dlouhou tradici. V letech 1979–1984 byly provedeny pilotní studie s guajakovým testem na okultní krvácení ve stolici (gTOKS), na jejichž základě byl vytvořen národní program screeningu KRCA. Národní program screeningu byl zahájen 1. 7. 2000 a ČR se stala v celosvětovém měřítku druhou zemí, v níž byl takový program přijat. Screening KRCA se od ledna 2014 stává populačním screeningem a je organizován Radou pro screening kolorektálního karcinomu ČGS a Komisí pro screening nádorů kolorekta MZ ČR, ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami. Pro screening KRCA mohou TOKS testy (Test okultního krvácení ve stolici) indikovat pouze praktičtí lékaři a gynekologové a od roku 2009 jsou povoleny imunochemické testy FIT testy (Fecal Immunochemical Test) na okultní krvácení zahrnující jak testy kvalitativní, rapid testy, tak i FIT testy třetí generace – kvantitativní.

Screening kolorektálního karcinomu v Evropě

Optimalizace nastavení kvantitativní analýzy, pozitivita FIT testu indikující kolonoskopii (cut-off hodnota), porovnávání FIT metodik, počet prováděných FIT testů a způsob jejich distribuce jsou cíle evropských studií, kterých bylo v posledních šesti letech publikováno více než 180. Španělská multicentrická, prospektivní studie na souboru 5595 osob (Int J Cancer. 2014) prokázala, že provedení dvou testů nezvýší diagnostickou přesnost, ale zvýší cenu, počet nutných kolonoskopií a také počet nalezených lézí. Skotská studie s rozesláním 1 kazety OC-Sensor 66 225 osobám ve věku 50–74 (J Clin Pathol. 2013) prokázala vysokou návratnost testu – 60,6 % a skutečnost, že koncentrace f-Hb je ve vztahu k závažnosti a stadiu CRC a současně je ve vztahu k velikosti lézí. Irská studie s poštovním rozesláním 2 testů OC-Sensor 9704 osobám ve věku 50–74 let (Colorectal Disease 2013) měla návratnost 52 % a prokázala, že při provedení jen jednoho testu je procento nezachycených karcinomů 17,6 % a neoplazií včetně pokročilých adenomů 30 %.

Belgická studie (Cancer Epidemiol. 2012) porovnávala na souboru 19 542 rezidentů Flanders, ve věku 50–74 let, dvě strategie screeningu. Prokázala, že zaslání kazety OC-Sensor poštou má signifikantně vyšší návratnost 52,3 % s detekcí neoplazií a CRC 2,86 %, než strategie zvaní osob k praktickým lékařům. Italská studie (Clin Gastroenterol Hepatol. 2012) analyzovala význam opakovaného FIT

testu na souboru 9800 obyvatel, kterým byl FIT test nabízen ve čtyřech cyklech, v letech 2001, 2003, 2006 a 2008. Holandská studie (Gut. 2014) zdůrazňuje, že přidání kritérií rizika k hodnotě FIT testu zvyšuje jeho přesnost a spolehlivost a může být použito k preselekcii indikace kolonoskopie při screeningu. Personalizovaný přístup k diagnostickým testům včetně screeningu je perspektivou, kterou je nutno akceptovat. Variabilita FIT hodnot ve vztahu k věku a pohlaví je publikována v Británii (Clin Chem Lab Med. 2014).

Kvantitativní FIT pro populační screening KRCA

Kvalitativní rapid testy jsou kritizovány především pro vysokou falešnou pozitivitu, která je na rozdíl od individuální diagnostiky v populačním screeningu větším rizikem než falešná negativita. Vede ke zvyšování nákladů, zbytečnému vyšetřování, komplikacím a negativnímu ovlivnění kvality života zdravých lidí. Kritikou pro populační screening v České republice je pak navíc možnost používat libovolné FIT testy se značně rozdílnou senzitivitou.

Podle statistiky provedené v březnu 2014 používá 66 % praktických lékařů právě tyto kvalitativní rapid testy. Heterogenita kvalitativních FIT testů, jejichž parametry se bohužel značně liší, a mnohé používané testy mají naprostou absenci studií dokládajících jejich efektivitu, výrazně snižuje efektivitu screeningu KRCA v ČR a je na mezinárodních fórech právem kritizovaná.

Kvantitativní FIT testy byly

Inzerce

V soukromém ambulantním zdravotnickém zařízení
v Roztokách u Prahy

přijmeme PLDD

Nabízíme:

- nadstandardní finanční ohodnocení (50-70 tis. Kč)
- částečný, případně i plný úvazek, nástup 12/2015-1/2016 či dohodou
- pevnou pracovní dobu bez přesčasů a služeb
- stabilitu a potenciál firmy působící ve zdravotnictví od roku 1994
- příjemné a přátelské pracovní prostředí v moderních ordinacích
- dobrou dostupnost pražskou MHD
- při dlouhodobé spolupráci možnost získání podílu ve firmě
- příspěvky na odborné vzdělávání, stravenky a další benefity

Kontakt: 608 284 740, email: prace@strediskoroztoky.cz

doporučeny pro screening Radou screeningu KRCA ČGS v prosinci 2010. Vysoká specificita TOKS testů a srovnávání výsledků v jednotlivých národních programech je nezbytnou podmínkou masové depistáže. Přesná a správná hodnota koncentrace Hb ve stolici nabízí významnou možnost zahrnout hodnoty FIT testu do určení rizika algoritmu KRCA screeningu. Kvantitativní FIT testy umožňují optimalizaci screeningu nastavením cut-off kritéria a spolehlivost testů je zajištěna systémem externí kontroly kvality.

Doporučení České společnosti klinické biochemie

Kvantitativní FIT testy pro okultní krvácení jsou v současné době optimálním primárním testem pro screening KRCA. Česká společnost klinické biochemie

doporučuje z hlediska kvality a vyhodnocování péče o pacienty a epidemiologické srovnatelnosti výsledků, prováděných v České republice, jednotný postup. Stanovení okultního krvácení ve stolici provádět výhradně kvantitativními FIT testy a výsledky vyjadřovat koncentrací Hb ve stolici, v jednotkách $\mu\text{g/g}$ stolice. Podrobnější text „Stanovisko ke stanovení hemoglobinu ve stolici kvantitativní analýzou“ bylo zveřejněno v časopise Klinická Biochemie Metabolismus (2015, 23/2: 78-81) a je na internetu dostupné on-line.

Kvantitativní hodnoty FIT testu se dosud vyjadřovaly analytickým aspektem, koncentrací Hb v detekčním pufru, v ng/ml . S ohledem na nutnost porovnávat kritéria positivity (cut-off) ve studiích provedených metodou FIT různých výrobců je zcela nezbytné přepočítávat hodnoty

na koncentraci $\mu\text{g Hb/g}$ stolice, které umožní srovnávat FIT testy provedené s rozdílnou odběrovou kazetou. Tento přepočít je zcela nezbytný pro epidemiologické hodnocení populačního screeningu KRCA v ČR, kde jsou nyní používány FIT testy různých výrobců, lišící se odběrovou kazetou, množstvím odebrané stolice a rozdílným objemem stabilizačního pufru.

Spolehlivost kvantitativní analýzy prováděné v laboratořích i pomocí POCT analyzátorů má být pravidelně ověřováno externí kontrolou kvality, v souladu s doporučením Evropské unie. Pilotní studie provedená v roce 2012 ve Všeobecné fakultní nemocnici a Thomayerově nemocnici v Praze doporučuje pro screening v ČR provedení jednoho FIT testu při cut-off hodnotě 75 ng/ml , odpovídající koncentraci 15 $\mu\text{g/g}$ stolice. Spolehlivost kvantitativní

analýzy zajišťuje systém externí kontroly kvality. SEKK v ČR od ledna 2012 zařadil do programu externího hodnocení kvality (EHK) nový program pro Okultní krvácení (FOB). Posledního cyklu v dubnu 2015 se účastnilo již 82 pracovišť, která kvantitativní FIT provádějí.

Česká společnost klinické biochemie doporučuje proto správný metodický postup stanovení okultního krvácení ve stolici pro screening KRCA kvantitativní analýzou hemoglobinu ve stolici s přepočtem hodnot na koncentraci $\mu\text{g Hb/g}$ stolice. Jednotný postup pro celou ČR tak zabezpečí optimální efektivitu screeningu KRCA, kvalitu a bezpečnost pro pacienty.

MUDr. Petr Kocna, CSc.,

prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc.,

Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK a VFN Praha
e-mail: kocna@lf1.cuni.cz

1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK VE SPOLUPRÁCI S ČESKOU LÉKAŘSKOU KOMOROU si vás dovoluje pozvat na 3. sympozium lékařské psychologie

Stres, deprese a životní styl v ČR

18. 11. 2015, 14–18 hodin

Přednáškový sál Purkyňova ústavu 1. LF UK, Albertov 4, Praha 2

Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze provedla první národní reprezentativní studii na téma Stres, deprese a životní styl v České republice. Její závěry přináší informace o charakteru pracovního stresu, životního stylu, projevu deprese a vyhoření. Konference je zaměřena na prezentaci výsledků této studie a dále na problematiku deprese, stresu a syndromu vyhoření v různých oblastech lidského života:

- Životní styl a deprese v České republice
- Pracovní stres a syndrom vyhoření v České republice
- Syndrom vyhoření – stále aktuální kategorie
 - Diagnostika syndromu vyhoření
- Syndrom vyhoření v různých odvětvích lidské činnosti

NA KONFERENCI VYSTOUPÍ VYZVANÍ ODBORNÍCI:

Prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc. (Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze); prof. PhDr. Vladimír Kebza, CSc. (katedra psychologie, Filozofická fakulta UK); doc. PhDr. Radek Ptáček, Ph.D. (Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze); doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D. (katedra psychologie, Pedagogická fakulta UK); PhDr. Pavel Harsa, Ph.D. (Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze).

PŘIHLÁŠKY NA WWW.LKCR.CZ (SEKCE KURZY ČLK, ČÍSLO KURZU 131/15)

Kurzy jsou řazeny chronologicky podle data konání.

Účastnický poplatek: 300 Kč

Odborná vzdělávací akce je pořádána v rámci celoživotního vzdělávání lékařů dle SP č. 16. Za účast na sympoziu je přiděleno 6 kreditů dle SP č. 16 ČLK. Konference je dále akreditována Českou asociací sester, Asociací klinických psychologů a Komorou vysokoškolsky vzdělaných odborných pracovníků ve zdravotnictví ČR.